

γηφαγωμένος ἐπίθ. ἀμάρτ. γησουφαομένους
Στερελλ. (Πρίστ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γ ἤ, παρὰ τὸ ὁποῖον καὶ γ ἤ ς καὶ γ ἤ σ η
καὶ τῆς μετοχ. φαγωμένος, τοῦ ρ. τρώγω.

1) Ὁ ὑπὸ τῆς γῆς φαγωθεὶς, καταβρωθεὶς μετὰ τὸν ἐν-
ταφιασμόν του: Ὁ ἄνθρωπος σ' εἶν' γησουφαομένους. 2) Ἐπὶ
ἀρχῆς, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον καταρώμεθα νὰ φάγῃ ἡ γῆ: Κεῖ-
νον τοῦ παλαβὸ τοῦ πιδὶ μ' πῆγι 'ς τ' ἀμπέλια κι πῆρι στα-
φύλια τοῦ γησουφαομένου!

για πρόθ. (1) διὰ λογ. κοιν. καὶ δημῶδ. Καλαβρ. (Μπόβ.
Χωρίο Ροχούδ. κ.ά.) Πόντ. (Οἶν. κ.ά.) Τσακων. για κοιν.
καὶ Ἀπουλ. (Καλημ. Κορίλ. Μαρτ.) Καλαβρ. (Γαλλικ.
Μπόβ.) Καππ. (Δίλ. κ.ά.) Λυκαον. (Σίλ.) Τσακων. (Βάτικ.
Καστάν. Πραστ. Χαβουτσ.) για Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν.)
ζὰ Σίκιν. Φολεγ. γὰ Μακεδ. (Γρεβεν.) γὰ Θεσσ. (Μεσο-
χώρ.) Θήρ. Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κρήτ. Μακεδ. (Γαλατ. Δρυμ.
Καταφύγ. Σιάτ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ. Δανακ.) Προπ. (Μαρ-
μαρ.) γὰ Μακεδ. (Νάουσ.) γι' σὺνηθ. καὶ Ἀπουλ. (Στερ-
νατ.) γι Θεσσ. (Μασχολούρ.) γιέ Μακεδ. (Καστορ.) — Γ.
Μπαχάλ., Καναγκ. Καστορ., 9 γκέ Καλαβρ. (Μπόβ.) για
Σκυρ. ὀγια Κρήτ. (Ἁγίος Βασίλ. Νεάπ. Σέμπρον. κ.ά.) —
Ε. Φραντζεσκ., Ἀριάδν., 43, 70, 81, 103. ὀγιανὰ Κρήτ. ἐγια
Κάσ. ἀδιά Καππ. (Ἀνακ. κ.ά.) γιατὰ Ἀνάφ. Ἀνδρ. Βιθυν.
(Κίος) Ζάκ. Θράκ. Κρήτ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Μῆλ. Πάρ. (Λεῦκ.)
Σκόπ. — Α. Ἐφταλ., Μαζώχτρ., 6 γιατ' Ἀθ. Ἡπ. (Δίβρ.)
Θράκ. Λευκ. Μακεδ. (Ἀσσηρ. Δάφν. Λιτόχ.) Πόντ. (Κε-
ρασ. Ὁφ. Τραπ.) Στερελλ. (Παρνασσ.) διὰτ' Μακεδ. (Μάγ.
κ.ά.) γιάτ' Μακεδ. (Σιάτ.) Προπ. (Μαρμαρ.)

Ἡ ἀρχ. πρόθ. διὰ κατὰ συστολήν εἰς μίαν συλλαβὴν
καὶ ἀποβολὴν τοῦ ἀρκτικοῦ δ: διὰ > δ j α > j á. Βλ. Γ.
Χατζιδ., MNE 1,197 καὶ 2,493 κ.έ. Ὁ τύπ. για ἤδη Βυ-
ζαντ. Βλ. Ἐρωτόκρ. Α 920, 924, Β 29 (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδ.)
Ὁ τύπ. γι' πρὸ φων. κανονικῶς κατ' ἐκθλιψιν τοῦ α. Ὁ
τύπ. γὰ καὶ Βυζαντ. Ἰδ. Πεντάτευχ. (ἐκδ. D.C. Hesseling)
Γένεσ. 1,14,15,18 καὶ 4,15. Ὁ τύπ. ὁ για εἶναι ἐπεκτεταμέ-
νος τύπ. τῆς προθ. για διὰ προθετ. ο εἰς τὴν Κρητικὴν
ποίησιν χάριν τοῦ μέτρου. Κατὰ Κορ., Ἀτ. 1,168 καὶ Σ.
Καψωμέν. εἰς Byzant. Zeitschr. 51(1958), 135 ὁ τύπ.
ὁ για ἐκ τοῦ ὡς για, ἐνῶ κατὰ τὸν Σ. Ξανθοῦδ. (Ἐρω-
τόκρ., 640) ὁ τύπ. ὁ για ἐρμηνεύεται διὰ τῆς προσκολλή-
σεως εἰς τὸ για τοῦ ληκτικοῦ ο τῆς προηγουμ. λέξεως. Οἱ
τύπ. γιατὰ καὶ γιατ' ἀναλογικ. πρὸς τὴν πρόθ. μετὰ.
Δηλ. κατὰ τὰ μετ' ἐμένα καὶ μετ' ἐσένα ἐλέχθη
γιατὰ μένα, γιατὰ σένα, γιατ' αὐτόν. Πβ.
Γ. Χατζιδ. εἰς Ἐπιστ. Ἐπετ. Πανεπ., 7(1910-11) 83 καὶ
MNE 2,99,491. Κατὰ τὸν Α. Α. Παπαδόπ. ὁ τύπ. γιατ'
προῆλθεν ἀπὸ τὴν πρόθ. για καὶ τὸ ἄρθρ. τό, τὸ ὁποῖον
ἐπαθεν ἐκθλιψιν, διότι συνήθως ἠκολούθει κτητικὴ ἢ προ-
σωπικὴ ἀντων. ἀρχομένη ἀπὸ φωνήεντος για τ' αὐτόν.
Βλ. Ἀρχ. Πόντ. 15 (1950) 30-31. Ὁ τύπ. διὰτ' ἀναλογικ. πρὸς τὸν μετ' Βλ.
Κορ., Ἀτ. 1,70 καὶ Γ. Χατζιδ. εἰς Ἐπιστ. Ἐπετ. Πα-
νεπ., 8(1911.12), 28. Ὁ τύπ. γιάτ' ἤδη Βυζαντ. Ἰδ. Πεντά-
τευχ. (ἐκδ. D.C. Hesseling) Γένεσ. 4,15 καὶ 21,31.

Ἡ πρόθ. εὐρίσκεται ἐν συντάξει καὶ σημαίνει 1) Τὸ τελι-
κὸν αἷτιον, τὸν σκοπὸν καὶ συντάσσεται (α) μετ' αἰτιατ. ἢ καὶ
ὀνομαστ. κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καστριν. Κορίλ.) Καλαβρ.
(Μπόβ.) Καππ. Πόντ. (Ὁφ κ.ά.) Τσακων. (Χαβουτσ. κ.ά.):
Πῆγε για τὸ γιατὸ — για τὴ μαμμή — για τὸ βιβλίον — για
τὰ χρήματα. Φροντίζει για τὴν υἱεία του. Ἡ κυβέρνησις πάει

για ἐκλογές. Σκοτώθηκε για τὴν πατρίδα. Ἀγωνίστηκε για τὴ
θέσιν του κοιν. Δὲν ἔχουν κιὸ για χάσ' μου Μακεδ. (Γρεβεν.)
Δὲν εἶνι γὰ περ' γέλου, εἶνι νὰ τὸν λυπάτι κανένας αὐτόθ.
Θ' ἀνεβοῦμε ζὰ δουλειὰ Φολέγ. Ἰπῆε γὰ μοιὰ Μακεδ.
(Νάουσ.) Ἡρθι κιὸς για τὰ γκόρτσα — για τὰ σοῦρβα —
για τὰ κράνα (γκόρτσα = ἀγριάχλαδα σοῦρβα = καρ-
ποὶ τοῦ δένδρου σουρβιάς, τῆς δας' κράνα = καρποὶ τοῦ
δένδρου κρανείας) Μακεδ. (Καστορ.) Κόπιασε για τὸν
κεντινόν (=ἀπογευματικὸν καφέ) Χίος Ἐγὼ διὰ φαγί
δὲν ἦρτα, ἀδιά πιότι κ' ἦρτα Καππ. Για τὸν Κώστα
ἐγόρσα τὸ φέσ' Πόντ. (Ὁφ.) Τὸ βραμε βούρβερε τὸ
κρεμμύδι, μήτε για σημάδι δὲ βγάλαμε (βούρβερε = φωτιά,
καμένο) Πελοπ. (Ξεχώρ.) || Φρ. Για καλὸ καὶ για κακό.
Δουλεύει για τὰ μάτια τοῦ κόσμου (πρὸς ἐπίδειξιν) κοιν.
Νάγ-για καλό! (εὐχὴ) Ἀπουλ. (Κορίλ.) || Παροιμ. φρ. Ὁ
τάδε εἶναι για κρεμάλα — για πνίξιμο — για σκότωμα (ἐπὶ
ἀνθρώπου αἰσχροῦ, ἀξίου παραδειγματικῆς τιμωρίας) Ὁ
καβγὰς για τὸ πάπλωμα (φιλονικία δι' ἰδιοτελεῖς σκοποὺς)
κοιν. || Παροιμ. Πῆγε για μαμμή κ' ἔκατσε λεχώνα (ἐπὶ τῶν
ὀκνηρῶν καὶ βραδυκινήτων ἀτόμων) Πελοπ. (Τριφυλ. κ.ά.)
Ἐδιάης για μαμμή κ' ἤκατσε για λοχοῦ (συνών. με τὴν
προηγουμ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.). Ἡ παροιμ. εἰς παραλλαγ.
πολλαχ. Πῆγε για μαλλὶ καὶ βγήκε κουρεμένος (ἐπὶ τῶν πα-
θόντων τὰ ἀντίθετα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπεδίωκον) πολλαχ.

Ἰὰ καλὸ καὶ ἰὰ κακό | θάψετε τον λαϊκό

(διὰ κάθε ἐνδεχόμενον εἶναι ἀνάγκη νὰ λαμβάνωμεν τὰ μέτρα
μας' ἐκ παροιμιολογίας διὰ πρεσβυτέρων χρηρῶσαν, ἢ ὁ-
ποία ἤθελε νὰ ὑπανδρευθῇ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἱερέως συ-
ζύγου της) Νάξ. (Ἀπύρανθ.).

Διψᾷ τὸ ροῦχο για κορμί καὶ τὸ κορμί για ροῦχο
(ἐπὶ ἀναγκαίως συνυπάρξεως) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.², 62,130

Κλαῖνε τὰ ροῦχα για κορμί καὶ τὸ κορμί για ροῦχα
(συνών. με τὴν προηγουμ.) αὐτόθ., 142,383 || Ἄσμ.

Ποῦ νὰν τὴ φκειάξω τὴ φωλιά; Στοῦ βαγενιοῦ τὸν
πίρο;

Πᾶν οἱ μπεκρηδες για κρασί, τὴ βρίσκουν, τὴ χαλᾶνε
Πελοπ. (Γαργαλ.)

Ἐχουν κι ἀδέρφια δικουχτώ, ὅλα για τοῦ πολέμου
Λέσβ.

Ἐμεῖς θὰ πολεμήσωμεν ὀγια τὴ Χρισθιανότη,
βάλετε μαῦρα 'ς τὸ κορμί, ποῦρι δὲν εἰστε πρώτοι
(ποῦρι = βεβαίως) Κρήτ. (Ἁγίος Βασίλ.)

Τηράει για σκέπη τοῦ σπιτιοῦ, τηράει για παραθύρι
Σ. Ζαμπελ., Ἄσμ. δημοτ., 749.

Ἦ τα γόνάτά μου τὸν κρατῶ, 'ς τὰ στήθη μ' ἀκκουμ-
πάει,

κι ἂν τὸν πεινάσῃ για φαγί, τρώγ' ἀπὸ τὸ κορμί μου,
κι ἂν τὸν διψάσῃ για νερό πίν' ὀχ' τὰ δυὸ μου μάτια
(μοιρολ.) Α. Passow, Popular. carm., 292.

Ἄν εἶναι για προξενιτής, ἂς ἔλθῃ παραμέσα,
κι ἂν εἶναι για διαβολεντής, ἂς πάῃ παραέξω

Βύρων 2,310 (β) Μετὰ γενικ. Κέρκ. (Ἀργυροῦδ.): Ἐλα δῶ,
για καλοῦ σου, ἂ θέλῃς. Ἐγὼ 'ς τὸ λέω για καλοῦ σου
σὺ κάμ' ὅπως θέλεις. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Ἐρω-
τοπαίγν. σ. 22 στ. 242-243 (ἐκδ. Hesseling-Pernot) «Δὲν
τὰ ἔθεσες (τὰ δέκα κοντάρια) διὰ κάκωσιν οὐδὲ κακὸν κα-
νένα, | ὅδι' ἀγάπην τάθεκες κ' ἐμένα κόφτει ὁ πόνος». 2) Τὸ
ἀναγκαστικὸν αἷτιον, τὸν λόγον, τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν



γίνεται κάτι. Συντάσσεται πάντοτε μετ' αίτιατ. κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Μαρτᾶν.) Καλαβρ. (Μπόβ.) Πόντ. (Ῥοφ. Τραπ. κ.ά.) Τσακων.: Παθαίνω - ὑποφέρω - βασανίζομαι κλπ. γιὰ τὴν ἀγάπη του — γιὰ τὴν ἀνοησία του — γιὰ τὴν κακία του — γιὰ τὸ πείσμα του κττ. Τὴ θαυμάζω γιὰ τὴ χάρη της — γιὰ τὴ σοφία της — γιὰ τὴν ἐξυπνάδα της. Γι' αὐτὸ δὲν τῆς μιλάω. Γι' αὐτὴ του τὴ συμπεριφορὰ θὰ χύσῃ μαῦρο δάκρυ κοιν. Θὰ πάου ἄδικα γιὰ ἓναν θυμὸ τοῦ βασιλέα (ἐκ παραμυθ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ.) Γιὰ τ' ἄνουησία τ' πάου ἐγὼ 'ς φυλακὴ Θράκ. (Σκόπ.) Γιὰ τὸ γόσμο θὰ σκάσω 'γώ; Κρήτ. Ἐγὼ τὸ 'νεβάστουν ἅ' τὴν ἀρχὴ τὸ λαδάκι καὶ γι' αὐτὸ βρίσκεται ἀκόμα ('νεβάστουν = ἐξώδευον με οἰκονομίαν) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Γιατ' ἀτὸ ὁ Θεὸς θὰ μᾶσε μεταφέρῃ ὅπως 'ς τὸ σεισμὸ Ἀνάφ. || Παροιμ. φρ. Γιὰ φύλλον πύδημα (δι' ἀσήμεντον ἀφορμὴν) κοιν. Γιὰ τὸν φόβο τῶν Ἰουδαίων (ἐπὶ ἀνθρώπου προνοοῦντος διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον) λόγ. κοιν. Πβ. Κ. Δ. (Ἰωάνν. 20,19) Κουρμπάνι γίνουμι 'ιὰ σένα (κουρμπάνι = ζῶον θυσιαζόμενον εἰς πανήγυριν· θυσία γίνουμι γιὰ σένα) Μακεδ. (Δρυμ.) Γιὰ τὴ δική σου ζαβολιά ἔφαγα 'γὼ τὸ ξύλο (ἐπὶ παραλόγου τιμωρίας) Λεξ. Δημ. || Παροιμ. Γιὰ τοῦ καρφὶ χάψ' κὶ τοῦ πέταλου (ἐπὶ τῶν ἐπιθυμούντων τὰ ἀνάξια καὶ ἀσήμεντα καὶ στερουμένων τὰ πολύτιμα καὶ σημαντικά) Στερελλ. (Φθιώτ. κ.ά.) Γιὰ τὸ πρόβατο χάνει τ' ἄλογο (συνών. μετ' τὴν προηγουμ.) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.², 47,69 || Ἄσμ.

Γιὰ νὰ σ' ἀφήσω δὲν μπορῶ, νὰ σ' ἀρνηθῶ φοβοῦμαι, γι' αὐτὸ ἂς ἀγαπιώμαστε, ὅσο ν' ἀνταμωθοῦμε
"Ηπ.

Μὰ τὸ σταυρὸν ποὺ κάνουμε 'ς τὴν ἐκκλησίᾳ ποὺ πᾶμε, 'ιὰ 'γάτες ἂ σκοτώνουσαι, πρῶτη, πουλλί μου, θὰ 'μαι

Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Κόρη, κὶ ἂν κλαῖς γιὰ τὸ νερό, κὶ ἂν κλαῖς γιὰ τὸ πηγάδι, κὶ ἂν κλαῖς ὀγιά τὸν κόπο σου, ἐγὼ σοῦ τὰ πλερώνω Κρήτ. Ἡ σημ. ἤδη καὶ ἀρχ. Πβ. Ὁμ. Ο 41 «μὴ δι' ἐμὴν ἰότητα Ποσειδάων ἐνοσίχθων | πημαίνει Τρῳάς τε καὶ Ἑκτορα, τοῖσι δ' ἀρήγει», Πλάτ., Πρωταγ., 360^b «Θαρροῦσιν δὲ τὰ αἰσχροὶ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν», καὶ Βυζαντ. Πβ. Γύπαρ., Πρᾶξ. Β, στ. 377-379 (ἐκδ. Μ. Κριαρᾶ, σ. 183) «Γύρισε, πεθυμνιά μου, | με σπλάχνος τὰ ματάκια σου νὰ δοῦσι τὰ δικά μου, | πῶς κλαίσινε γιὰ λόγου σου στράφου νὰ δῆς λιγάκι», Ἐρωτοπαίγν. στ. 21-22 (ἐκδ. Hesselings-Pernot, σ. 4) «Γιὰ τὴν ἀγάπην σου εἰς ἐμέν, γλυκύτατέ μοι ἀφέντη, μὴδὲν ἔρχεσαι νὰ φιλῆς κοντὰ στὴν γειτονιάν μου». 3) Πρὸς χάριν, πρὸς ὠφέλειαν κάποιου. Συντάσσεται μετὰ αίτιατ. καὶ μετὰ γενικ. εἰς τὰς ἐκφρ. γιὰ λόγου σου, γιὰ λόγου του κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Καλαβρ. (Μπόβ.) Πόντ. (Ἰμερ. Κερασ. κ.ά.) Τσακων. Γιὰ τὸ παιδί της — τὴ μάνα της — τοὺς γονεῖς της δούλευε νύχτα-μέρα. Γιὰ σένα τὸ 'φκειασα τὸ γλυκό. Ὁλη τὴ ζωὴ του τὴ θυσίασε γιὰ τὸ κόμμα κοιν. Γιὰ σένα μπῆκα 'ς τὴ μέση Πελοπ. (Οἶν.) Γιὰ 'φτούνονε τὸν 'ξάδεργο θὰ 'ρθω καὶ θὰ ματάρθω Πελοπ. (Γαργαλ.) Γιὰ σένα μάλωσα Θράκ. Ξεροκαταπίνει τὰ σάλια του γιὰ τὴ Μαρία (τὴν ἀγαπᾷ) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πάει γιατὰ 'τσεῖνη Πάρ. (Λεῦκ.) Δόσ' τι γιὰ τοῦ ἁι-Γιώργ' ὅ,τ' προνιρᾷθι Σάμ. Νὶ ἐμποῖκα γιὰ τὸ θίλε μι (τὸ ἔκαμα διὰ τὸν φίλον μου) Τσακων. Γιὰ τὸν κύρη μ' καὶ γιὰ τὴ μάνα μ' ἐγὼ δουλεύω Πόντ. Δὲ δουλεύει ὁ φυσικός ὁ νόμος πρὸ γλήγορα γιὰ τὰ μᾶς Α. Ἐφταλ., Μαζώχτρ., 6. || Παροιμ. Γιὰ τὸ χατίρι τοῦ βασιλικοῦ ποτίζεται τσ' ἢ γλάστρα (ἐπὶ τῶν ἐπωφελομένων ἐξ αἰτίας ἄλ-

λων) Χίος (Πισπιλ.) κ.ά.

Ἀνύπαντρος προξενητὴς γιὰ λόγου του γυρεύει (ἐπὶ τῶν ἐνεργούντων διὰ τὸν ἑαυτὸν των ὑπὸ τὸ πρόσχημα ξένου συμφέροντος) κοιν. Ἡ τσοῦπα γιὰ λόγου της γυρεύει (τσοῦπα = κόρη· συνών. μετ' τὴν προηγουμ.) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.², 109, 241 || Ἄσμ.

Καὶ γιατ' ἐσέν' θὰ 'ίνουμαι καὶ κυνηγὸς 'ς ὀρμάνια (ὀρμάνια = ρουμάνια, δάση) Πόντ. (Ἰμερ.)

Ἰάτ' ἰσένα, κυρὰ νύφη, | πέντε κάστρα μάλοννάνι

κὶ ἄλλα πέντι πουλιουμοῦσαν | 'ιὰ τὰ δυὸ σ' τὰ μαῦρα μάτια

Μακεδ. (Σιάτ.)

Ἐγὼ γιὰ τὸ χατίρι σου καὶ γιὰ τὴ λεβεντιά σου πῆρα τὰ δάκρυα δανεικά, τὰ μοιρογιολόγια ξένα

(μοιρολ.) Πελοπ. (Γαργαλ.) 4) Σχέσιν ἢ ἀναφορὰν, ὡς πρὸς, σχετικῶς μετ'. Συντάσσεται μετὰ αίτιατ. καὶ μετὰ γενικ. εἰς τὰς φρ. γιὰ λόγου σου, γιὰ λόγου του κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Στερνατ.): Μιλάει - ρωτάει - ἐνδιαφέρεται γιὰ σένα - γιὰ μένα - γιὰ τὸν πόλεμο - γιὰ τὸν καιρὸ κ.τ.τ. Μιλάει γιὰ τὰ παιδικὰ του χρόνια. Ρωτάει γιὰ τὸν ἀδερφό του. Γιὰ φαῖ ἔχουμε, μὴ σὲ νοιάζῃ. Μὴ μιλᾷς γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν κοιν. Κακὸ κὶ ὀλέθριο γιὰ μᾶς Κίμωλ. Γιὰ τὰ λεφτὰ μιλούσαμε Πελοπ. (Οἶν.) Ἀντώνη, τί γροικᾷς γιὰ μένα; Σίφν. Λυπᾶμαι γιὰ λογαριασμό σου (γιὰ σένα) Ἀθῆν. Κοιμοῦμι, γιέ μου, κὶ γλέπον ἓνα γεῖνορο διὰτ' 'σένα Μακεδ. (Μάγ.) Γιατὰ σᾶς καλὰ εἶναι Σκόπ. Ὅσο γ-γι' αὐτό, ὁ ἄνδρας μου εἶναι νδρέτ-τος (=εὐλικρινής) Κῶς (Καρδάμ.) Πάινι 'ς τοὺν τζουμπάν' νὰ σ' πῇ γιὰ τὰ πρόβατα Θεσσ. (Μασχολούρ.) Παίρνομε μιὰ γιανέδ-δα 'ς τὴν ἀγλήσια γι' ὃν ἀπεταμ-μένο (παίρνομε ἓνα ψωμάκι 'ς τὴν ἐκκλησίᾳ γιὰ τὸν πεθαμένο) Ἀπουλ. (Στερνατ.) || Παροιμ. Τὸ χωριὸ δὲν σὲ θέλει, καὶ σὺ ρωτᾷς γιὰ τοῦ παπᾶ τὸ σπῖτι (δι' ὅσους ἔχουν μεγάλας ἀπαιτήσεις, ἐνῶ οὐδόλως εἶναι ἀποδεκτοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους) συνήθ.

Γιὰ σὲ τὰ λέγω, πεθερά, | γιὰ νὰ τ' ἀκούῃ ἡ νύφη (διὰ τοὺς ἐπιζητοῦντας νὰ νοουθετοῦν τοὺς ἄλλους πλαγίως) κοιν. Συνών. παροιμ. Βαρεῖ τὴ θύρα, ν' ἀκούσ' ἢ παρὰ θύρα· βαρεῖ τὸ σαμάρι, ν' ἀκούσ' ὁ γάιδαρος

Σοῦ π' ὁ φίλος γιὰ σιτάρι; | Πᾶρε τὸ σακκὶ καὶ τρέχα (δι' ὅσους ἐκτελοῦν τὴν ἐντολὴν τῶν καλῶν φίλων ἀμέσως) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.², 276,115 || Ἄσμ.

Νὰ 'σον, καρδιά μου, ἱκανή, | νὰ μὴ σὲ γνοιάζῃ 'ιὰ κανεῖ

Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐδεκα ὀχτροὶ μοῦ τό 'πανε, πουλλί μου, γιατὰ σένα, καὶ τώρα ἀγάπησα ἄλλου κ' ἐρνήθηκα 'ς ἐσένα Κρήτ.

Πέντι πέρδικες πιτοῦσαν, | μέσ' 'ς τ' ἁλώνια 'λουγιουρ-
νοῦσαν,
μέσ' 'ς τ' ἁλώνια 'λουγιουρνοῦσαν, | γιατὰ μᾶς τὰ δυὸ
ρουτοῦσαν

Θράκ. || Ποίημ.

Μείναμε δύο! Ποιὸς παρακάτον ξέρει
γιὰ μᾶς τί λέει τῆς Μοίρας τὸ βιβλίο!

Γ. Μαρκορ. εἰς Ἀνθολ. Η. Ἀποστολίδ., 232. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Πβ. Ἰμπέρ. καὶ Μαργαρ. στ. 821-822 (ἐκδ. Μ. Κριαρᾶ) «Βούλωμαι δέ, κυρία μου, τὸν κόσμον νὰ γυρίσω, |



να μάθω πώς ἐγένετον ὁδία τὴν Μαργαρώνα». 5) Τὴν κατεύθυνσιν πρὸς ὠρισμένον τόπον. Συντάσσεται μετ' αἰτιατ. καὶ μετὰ τοπικῶν ἐπιρρ. κοιν. καὶ Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) Τσακων.: Φεύγουμε γιὰ τὴ Γαλλία. Πᾶμε γιὰ τὴ θάλασσα - γιὰ τὴν ἐξοχή - γιὰ τὸ νησί. Γιὰ ποῦ ξεκινᾶμε; Γιὰ ποῦ τὸ βάλατε τέτοια ὥρα; (ποῦ πηγαίνετε αὐτὴν τὴν ὥρα;) κοιν. Γιὰ πούθενά δὲν εἶμαι νὰ διᾶκω μὲ κέτοια παιδιὰ (δὲν μπορῶ νὰ πάω πούθενά μὲ τόσο ἀνήσυχα παιδιὰ) Πελοπν. (Μαργέλ.) Γιὰ ποῦ πᾶτι; Μακεδ. (Χαλκιδ.) Γιὰ ποῦ τὸ κουμπούρωσες; (ποῦ κατευθύνεσαι;) — Γιὰ τὸ γυναικοχώρι (τὸ χωρίον τῆς γυναικός μου) Πελοπν. (Τριφυλ.) Π' πᾶς; — Γιὰ μέσα (εἰς τὴν Λάρισα) Θεσσ. (Μελιβ.) Πότε πάουνε γιὰ 'κεῖ, πότε ἔρχονται γιὰ 'ὦ (πότε πηγαίνουν κατακεῖ, πότε ἔρχονται καταδῶ) Καλαβρ. (Γαλλικ.) || Ποίημ.

Ἐγὼ κάθε πού 'μαι γιὰ τὰ σῦκα,
θὰ βρεθῇ πάντα καμμιά δυσκολιά

(ποῦ 'μαι γιὰ τὰ σῦκα = ποῦ ἐτοιμάζομαι νὰ πάω εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶναι αἱ συκαὶ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν σύκων) Α. Λασκαρᾶτ., Στιχοῦργ., 32.

Ἀχ! τὰ παιδιὰ μου βλέποντας γιὰ τ' οὐρανοῦ τὸ δρόμο
Γ. Μαρκορ., Μικρὰ ταξίδ., 121. 6) Τὴν ἀντικατάστασιν ἢ ἀνταλλαγὴν. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Καλαβρ. (Μπόβ.): Φορεῖ σκούφια γιὰ καπέλο - παλτὸ γιὰ ῥάσο - τσόκαρα γιὰ παπούτσι κ.τ.τ. Τρῶμε πατάτες γιὰ ψωμί. Μᾶς δίνει ρεβίθι γιὰ καφέ. Θὰ πάω νὰ φωνίσω ἐγὼ γιὰ τὸν ἀδερφό μου 'ς τὴ γιορτὴ κοιν. Δὲ μᾶς τὰ λὲς καλὰ μ' φαίνεται ἄλλα γι' ἄλλα μᾶς τὰ λὲς Μακεδ. (Δασοχώρ.) Τότι τὰ πιδιὰ τ' παίρνουν ἓνα κουρμὸ ἀποὺ δέντρον κὶ τοῦ δίνουν γιὰ νὰ τοῦ πιάσ' γιὰ χέρ' Μακεδ. (Σέρρ.) || Φρ. Δὲ δὴν ἄφινε τὴν ἀελάδα γιὰ οὐλο τὸ γόσμο Ἄνδρ. || Παροιμ. Ἐπῆγε γιὰ μαμμὴ κ' ἔκατσε γιὰ λεχῶνα (ἐπὶ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐστάλη ἐπειγόντως διὰ κάποιον σκοπὸν κάπου καὶ ἐβράδυνεν) κοιν. Τὸν ἐπούλησε γιὰ πράσινο χαβιάρι (ἐπὶ τῶν ἐξαπατώντων) κοιν. Πουλάου μέρα γιὰ νύχτα (συνών. μὲ τὴν προηγούμεν.) Ἡπ. (Ἀρτοπ.) || Ἄσμ.

Τρῶν' τὴ μαρουτή γιὰ ψωμί, τὰ βόλια γιὰ προσφαί
Πελοπν. (Γαργαλ.) β) Χάριν σαφεστέρως δηλώσεως τῆς ἀντικαταστάσεως γίνεται χρῆσις τοῦ ἀντὶ - ἀντὶς γιὰ Βλ. ἀντὶ Α(δ) κοιν. Θὰ 'ρθῶ ἐγὼ ἀντὶ γιὰ τὴ θειά μου. Θὰ φᾶμε ψάρι ἀντὶς γιὰ κρέας. Θὰ βγοῦμε ἀπόψε ἀντὶ γιὰ αὐριο. Θὰ φύγῃ τὴν ἄλλῃ βδομάδα ἀντὶ γιὰ σήμερα. Ἀντὶς γιὰ τὴ θυγατέρα μου πῆγα ἐγώ. Ἀντὶς γιὰ σένα ἔδειρ' ἐμένα. Ἡρθε ἀντὶς γιὰ μένα κ.τ.τ. Ἀδὶ γιὰ σκύλλους κάθισι ἐδῶ κὶ φ'λᾶς τὴ βόρτα Σκόπ. || Παροιμ. Ἀντὶ γιὰ λαγὸ ἔβγαλε ἀρκουδά (δι' αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἐμπίπτουν εἰς συμφοράς, ἐνῶ προσεδόκουν κάποιον ἀγαθόν) Ν. Πολίτ., Παροιμ., 2,322 Ἀντὶς γιὰ μαμμὴ ἔκατσε λεχῶνα (ἐπὶ τῶν ἐπειγόντως ἀποστελλομένων που καὶ βραδύτατα ἐπανερχομένων) Μῆλ. κ.ά. || Ἀἰνιγμ.

Προβατὶνα ἄσπρη κὶ ξανθομάλλα
φαρμάκι δίνει ἀδὶς γιὰ γάλα

(τὸ σιγάρον) Θράκ. (Αἰν.) || Ἄσμ.

Σκύφτω φιλῶ τὴ γλειθωνιά ἀδὶς ὀγιά τὴ γόρη
Κρήτ.

Καὶ τὸ κρασί μου τό 'βραζε μαζὶ μὲ τὸ κριθάρι
καὶ τό 'θετε 'ς τὸ βόνο μου ἀδὶς ὀγιά λινάρι
αὐτόθ.

Ὁ Χάρος κάνει τὴ χαρά, παντρεύει τὸν υἱό του,
σφάζει παιδιὰ ἀντὶς γι' ἀρνιά, νυφάδες γιὰ κριθάρια

Ν. Πολίτ., Μελέτ., 291. || Ποίημ.

Καὶ τὸ ἀθῶον χόρτο πίνει | αἷμα ἀντὶς γιὰ τὴ δροσιὰ
Δ. Σολωμ., 15. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Χρον. Μορ. Η 2093-4 (ἐκδ. J. Schmitt) «Ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν Φράγκος νὰ μὴ μᾶς βιάσῃ | ν' ἀλλάξωμεν τὴν πίστιν μας διὰ τῶν Φραγκῶν τὴν πίστιν». 7) Τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται κάτι, τὴν διάρκειαν. Συντάσσεται συνήθ. μετὰ αἰτιατ. οὐσ. καὶ μετὰ χρονικῶν ἐπιρρ., σπανιώτερον δὲ μετὰ χρονικῶν προτ. ἢ μετὰ γενικ. οὐσ. ὑπὸ τὸν τύπ. διὰ κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Μαρτ.) Καλαβρ. (Μπόβ.) Πόντ. (Οἰν. κ.ά.): Θὰ 'ρθῶ γιὰ δυὸ μέρες - γιὰ τρεῖς μῆνες - γιὰ πάντα. Θὰ λείψω γιὰ μιὰ βδομάδα. Ξενοικιάσαμε τὸ σπίτι γιὰ ἓνα χρόνον. Τὸ παίρνω - τὸ βαστῶ - τὸ κρατῶ - τὸ χρειάζομαι γιὰ δέκα 'μέρες - γιὰ ὅλη μου τὴ ζωὴ - γιὰ ὅσο κρατήσῃ ὁ πόλεμος κοιν. Διὰ βίου, διὰ νυκτὸς λογ. κοιν. Τοῦ 'λεγε νὰ τσῆ δώσῃ τὸ δαχτυλίδι γιὰ ὅση ὥρα θὰ χορεύῃ Ζάκ. Τοῦ νοίκιασα τοῦ σπὶτ' γιὰ δέκα χρόνια Σκόπ. Γιὰ τρεῖς μῆνους ἔστονε 'πάνω 'ς τὸ μνημεῖον του τσαὶ ἔκλαια νύφτα τσαὶ 'μέρα Ἀπουλ. (Μαρτ.) Ἦφυε ἡ βασιλοπούλα διὰ νυκτὸς (ἐκ παραμυθ.) Μύκ. || Ἄσμ.

Τούτου χρόνου κὶ ἄλλον χρόνου καὶ πάδα καὶ διὰ πάδα
Θράκ. (Αἰν.)

Διὰ νυκτὸς σηκώνονται, 'ς τὸ Γύθειο παγαίνουν

Μ. Λελέκ., Ἐπιδόρπ., 69. Ἡ σημ. ἡδὴ ἀρχ. Πβ. Ξενοφ., Ἀνάβ., 4,6.22 «Οἱ δὲ πολέμιοι... ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτὸς», Πλάτ., Συμπόσ., 183^c «Ὁ δὲ τοῦ ἥθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστῆς διὰ βίου μένει, ἅτε μονίμῳ συντακεί». β) Χρονικὴν ἀναφοράν. Συντάσσεται συνήθως μετὰ αἰτιατ., μετὰ χρονικοῦ ἐπιρρ. καὶ σπανιώτερον μετὰ χρονικῆς προτ. κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.): Πλάθω κουλουράκια γιὰ τὰ Χριστοῦγεννα - γιὰ τὸ Πάσχα. Ν' ἀγοράσῃς παλτὸ γιὰ τὸ χειμῶνα. Γιὰ σήμερα ἔχει φαγητὸ, γιὰ αὐριο δὲν ξέρω ἂν θὰ φτάσῃ κοιν. Καλὰ εἶμασι 'γὰ τ' ὦρα Μακεδ. (Δρυμ.) Ἐτσακώθησα βάλε 'γὰ γαλά. Φαίνεται μου πὼς ὡς 'γὰ τώρα δὲ ξαναμιλεῖσθαι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) || Γνωμ. Ἐσεῖ' ποῦ ἐνὶ νὰ κάμῃ σήμε-μερι μὴ τὸ 'φήκῃ γι' αὐρί' (δ,τι εἶναι νὰ κάμῃς σήμερα μὴ τὸ ἀφήσῃς γιὰ αὐριο) Ἀπουλ. (Καλημ.) || Ἄσμ.

Ἄν εἶν' ἀφὸς ὁ μαῦρος σου, φθάν-νεις γιὰ νὰ βλογοῦσι,
κὶ ἂν εἶν' ἀργὸς ὁ μαῦρος σου, φθάν-νεις γιὰ νὰ λαλοῦσι
(ἀφὸς = ταχύς) Ρόδ. || Ποίημ.

Καὶ χαρίσματα χαρίζει 'ς τὰ φτωχὰ της...

καὶ 'ς τὸ βρέφος της τ' ἀβόηθο μέσ' 'ς τὴν κούνια
ἄλλο φόρεμα γιὰ ὅταν θὰ μεγαλώσῃ

Ι. Γρυπάρ., Σκαραβ., 120. γ) Εὐθύς, ἀμέσως, μονομιᾶς. Συντάσσεται μετὰ γενικ. ὑπὸ τοὺς τύπ. διὰ μιᾶς σύνθηθ.: Διὰ μιᾶς ἄστραψε ὁ οὐρανὸς σύνθηθ. Κούρωσε γιὰ μιᾶς ἡ φωτιὰ Σέριφ. Διὰ μιᾶς ἐρχεται κόρπος (= συγκοπὴ) Κίμωλ. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Ἐρωτόκρ. Β 1456 (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδ.) «Ἐγνώρισέν τονε γιὰ μιὰ εἰντὰ 'ναι τὸ γυρεύει». 8) Τὴν ὁμοίωσιν. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. ἢ ὀνομαστ. κοιν.: Τὸν πέρασα γιὰ τὸ θεῖο μου (τὸν πέρασα = τὸν ἐνόμισα). Τὸν πῆρα γιὰ ξένο - γιὰ μάρτυρα. Γιατί μὲ πέρασες, ρέ; γιὰ χαμένον κοιν. Γιὰ ποιόνε μὲ πέρασες, ρέ; γιὰ τὸν πατέρα σου ποῦ τότε γαμοσταυρίζεις κάθε 'μέρα; (γαμοσταυρίζεις = βλασφημεῖς τὸν τίμιον σταυρὸν) Πελοπν. (Γαργαλ.) Τούνη πῆρα γιὰ χουριανό μ' (τὸν ἐξέλαβον ὡς ὁμοχώριον



μου) Σάμ. Θὰ σὲ βάλω γιὰ μάρτυρα Προπ. ('Αρτάκ.) || Παροιμ. 'Ο φτωχὸς τὴν πίττα του γιὰ ψωμὶ τὴν ἔχει ('Ο καθέννας τὰ δικά του πράγματα τὰ θεωρεῖ ἀνώτερα ἀπὸ τὰ πράγματα τῶν ἄλλων) πολλαχ. Συνών. παροιμ. 'Ο καθέννας τὴν πορδὴ τοῦ μοσκοκύνδωνο τὴν ἔχει I. Βενιζέλ., Παροιμ.². 245,999) || Γνωμ.

Τὸν ξένονε 'ς τὸ σπίτι σου γιὰ μάρτυρα τὸν ἔχεις Πελοπν. (Γαργαλ.) || 'Ασμ.

Πόσοι 'ν' ἔχτροι ποὺ φαίνοδαι 'ιὰ βιστεμένοι φίλοι κ' ἔχου φαρμάκι 'ς τὴ γαρδιά καὶ ζάχαρη 'ς τ' ἀχείλη Νάξ. ('Απύρανθ.)

Βάλε τὰ χέρια σου κουπιά, τὰ στήθη σου τιμόνι καὶ τὸ λιγνὸ σου τὸ κορμὶ κάμε το γιὰ καράβι

Σ. Ζαμπελ., 'Ασμ. δημοτ., 606. 9) Τὴν ἱκανότητα, τὴν κατὰλληλότητα διὰ κάτι. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. κοιν. καὶ Τσακων. (Χαβουτσ.): Τὸ παιδί σου δὲν εἶναι γιὰ δουλειὰ - γιὰ γράμματα. Σπίτι γιὰ νοίκιασμα - γιὰ πούλημα. Σακκὶ γιὰ κάρβουνα κοιν. 'Η νυφιδιά σου δὲν εἶναι γιὰ τίποτα (ἡ νυφιδιά = ἡ νύμφη, εἰρωνικῶς) Πελοπν. (Γαργαλ.) || Φρ. Αὐτὸς εἶναι τρελλὸς γιὰ δέσιμο κοιν. Γιὰ τίπτακα δὲ ρ' (δὲν εἶναι ἱκανὸς διὰ τίποτε) Χαβουτσ. Τὴ φαντασία γιὰ τίποτα δὲν τὴν ἔχω· τὴν ποίηση δὲν τὴν ψηφῶ Γ. Ψυχάρ., Ταξιῖδι³, 231 || Γνωμ. Χανιώτες γιὰ τ' ἄρματα, Ρεθεμνιώτες γιὰ τὰ γράμματα, Καστρινοὶ γιὰ τὸ ποτήρι, Μιραμπελιώτες γιὰ τὸ χτήρι, Γεραπετρίτες καθάριοι χοῖροι (ἐντελῶς γουρούνια) Κρήτ. || Παροιμ.

'Ια τὰ φαιά, 'ιὰ τὰ πιότα εἶναι τὰ νιὰ μουλάρια,

'ιὰ τσι τρομάρες τσι βαρεῖες εἶναι οἱ 'έροι οἱ μαῦροι

(διὰ τοὺς νεωτέρους οἱ ὅποιοι δρέπουν τοὺς καρπούς τῶν μύχθων τῶν πρεσβυτέρων) Νάξ. ('Απύρανθ.) 10) Τὸν προορισμόν, τὴν ἀρμοδιότητα. Συντάσσεται μετὰ ὀνομαστ. κοιν. 'Ο τάδε πάει γιὰ βουλευτῆς - γιὰ δήμαρχος - γιὰ πρόεδρος κοιν. Δὲν κάνει γιὰ παπᾶς — Λεξ. Πρω. Κάνει γιὰ δεσπότης Λεξ. Δημητρ. Βάξω κάλη, μὰ ὄχι γιὰ βουλευτῆς Νουμ. 133,8. 'Η σημ. καὶ Βυζαντ. Πβ. Μαχαιρ. 1,548 (ἐκδ. R. Dawkins) «'Εχωσεν ὀπίσω εἰς τὲς ἄρτζες τὸν σὶρ Φρασέσκην τα Μαρρήν, Γενουβίσος ὅπου ἔμεινεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὸ μνηνίον τοῦ ρηγὸς διὰ βαχλιώτης του». 11) Τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. κοιν. καὶ Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.): 'Αγόρασε - πούλησε τὸ σπίτι γιὰ δυὸ ἑκατομμύρια. 'Σ τὴν κατοχὴ πούλησε τὰ χρυσάφικα τῆς γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμὶ - γιὰ μιὰ ὁκᾶ λάδι. 'Εδωσε τὴν τραπεζαρία γιὰ εἴκοσι χιλιάδες κοιν. Τοὺς ἔδωκε τὸ σπιτότοπο πού 'χε 'πὸ τὴ μάνα του 'ς τὴν κατοχὴ γιὰ 'να σακκὶ σμιγάδι (σπιτότοπος = οἰκόπεδον, σμιγάδι = σῖτος καὶ κριθὴ ἀνάμεικτα) Πελοπν. (Γαργαλ.) Τὸ βουβάλι γιὰ εἴκοσ' γρόσα θέλω τὰρ νὶ δῶσ' (τὸ βουβάλι ἤθελε νὰ τὸ δώσῃ γιὰ εἴκοσι γρόσια) Χαβουτσ. || Φρ. Δὲν ἀξίζει οὔτε γιὰ μιὰ τρίχα I. Βενιζέλ., Παροιμ.², 53, 22. 12) Τὴν ἐξίσωσιν. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. σύνθηθ.: Αὐτὸς κάνει γιὰ δέκα (ἔχει ἀξίαν ἴσην μὲ τὴν ἀξίαν δέκα ἀνθρώπων). Μὴν τὴν κοιτᾷς ἔτσι πού 'ναι ἀδύνατη, κάνει γιὰ δέκα ἄντρες σύνθηθ. Καθένας ἀπὸ τοὺς ξένους ἀργάτες κάνει δουλειὰ γιὰ δυὸ δικούς μας Πελοπν. (Γαργαλ.) Βγάζει δουλειὰ γιὰ δυὸ Πελοπν. (Ξεχώρ.) Αὐτὸς δουλεῖ γιὰ δέκα Προπ. ('Αρτάκ.) || Παροιμ. 'Η καμήλα κὶ ἂν ψωριάζῃ, πάλε σηκώνει γομάρι γιὰ πολλοὺς γαάρους (ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν οἰκονομικῶς) Κύπρ. 'Η δουλειὰ τοῦ χορτάτου κάνει γιὰ δέκα πεινασμένων (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Λεξ. Δημητρ. 13) 'Επιτείνει τὴν σημ. τῆς προσδιοριζομένης λέξεως κοιν.: Κρύωσε γιὰ καλά. Τὸν μάλω-

σε γιὰ καλά. Δὲν ἔμεινε ἄνθρωπος γι' ἄνθρωπος - καρβέλι γιὰ καρβέλι. Τὸν χτύπησε γιὰ καλὰ κοιν. 'Αν σὶ πουνάη τοὺν κονομὶ σ' ἢ πούντιασις ἢ πιάσ'κεις γιὰ τὰ καλὰ, τότες πρέπ' νὰ ρίξ'ς κόλλα (= ἐμπλαστον) 'Ηπ. ('Αρτοπ.) Ντίπ'ιὰ ντίπ' χάζιφεις Μακεδ. (Γαλάτιστ.) Δὲ μελεύει ψυχὴ γιὰ ψυχὴ (δὲν ὑπάρχει κανεὶς) Πελοπν. (Γαργαλ.) Πατάτα γιὰ πατάτα δὲν ὑπάρχει 'Ανδρ. Δὲν ἀφήκανε φασόλι γιὰ φασόλι αὐτόθι. Σήμιρα γιὰ σήμιρα τοῦ π'λάου δυὸ χιλιάδες τ' ἀμπέλ' Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τὸν ἐπέρασε μὲ τὸ μαχαίρι πέρα γιὰ πέρα Πάρ. Τοῦν ἀλάτ'σι γιὰ καλὰ, τοῦν ἔκανι γιὰ τοῦ στρώμα (τὸν ἐκτύπησε πολὺ ἄσχημα) 'Ηπ. (Κουκούλ.) 14) 'Ὡς μὲρ. ἐπὶ εὐχῶν, ἐπικλήσεων ἢ ἐξορκισμῶν. Συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ.): Φρ. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ-τῆς Παναγίας! Γιὰ τὸ Θεό, μὴ μοῦ τὸ κἀνῆς αὐτό! κοιν. Γιὰ τὸ Θεό, μὴν τὸ παίρησις 'ς τ' ἀληθινά! Γι' ἀστεῖο σοῦ τὸ εἶπα Πελοπν. (Γαργαλ.) Γιὰ τὸ Θεό, μὴ μοῦ ξέρχεσαι! (μὴ μὲ συνερίζεσαι) Κύθηρ. Βρέ, γιὰ τὸ Θεὸ τὸν ἓνα! (ἐπὶ ἐκπλήξεως) Κρήτ. Γιὰ τὸ θρόνος τοῦ Θεοῦ! Κρήτ. ('Ανώγ.) Γιὰ ὄνομα Θιοῦ! Σκόπ. Γιὰ τ' ὄνεμαν τοῦ Θεοῦ! Πόντ. (Τραπ.) || Ποίημ.

'Ενα τό 'χω δὲ δὸ δίνω, | γιὰ τὸν αἰ-Κωσταδῖνο

(ἐκ παιδιᾶς) Κέα. 'Η σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Διγεν. 'Ακρίτ. στ. 814 (ἐκδ. E. Trapp, σ. 123) «Διὰ τὸν Θεόν, καλοὶ ἀδελφοί, μὴ ἀποθάνῃ ἀδίκως». Συνών. μ. α. 15) Χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς προθ. εἰς 'Απουλ. (Καλημ.) Καλαβρ. (Μπόβ.) Κάρπ. ('Ελυμπ.): Γιὰ ὅλο τὸ κόσμος Μπόβ. Πιὰ' τοῦ δύο πανέτ-του τσαὶ β-βέλια τὴν τοῦ ἓνα γιὰ 'να (πιάσε τὰ δύο ψωμάκια καὶ ρῖψε τα εἰς αὐτοὺς (τοὺς σκύλλους) ἓνα εἰς τὸν καθέναν) Καλημ. || 'Ασμ.

Κόρην ἤκουσα καὶ εἰκάνδζετο μιὰ κόρη 'ιὰ τήμ-μάννα (εἰκάνδζετο = μιλοῦσε) 'Ελυμπ. 16) Χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς προθ. ἀ π ὁ Πελοπν. ('Αχαῖα κ.ά.) 'Εχομε ἔλλειψη γιὰ νεράκι. 17) Χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς προθ. μέχρῃ Μακεδ. (Χαλκιδ.) Πελοπν. (Γαργαλ.) κ.ά.: Παράγινι τοῦ κακοῦ κὶ μάλουσαν γιὰ σκουτουμὸ Χαλκιδ. Πιάστηκαν μὲ τὸ τίποτα καὶ βαρεθῆκανε γιὰ σκοτωμὸ (πιάστηκαν μὲ τὸ τίποτα = συνεπλάκησαν δι' ἀσήμαντον αἰτίαν) Γαργαλ. 18) Σημαίνει τὸ μέσον ἢ τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι λόγ. κοιν. καὶ δημῶδ. 'Απουλ. (Καλημ.) 'Ἐ βορεῖ νὰ κάμῃς διὰ χειρὸς σου τίποτα Σίφν. 'Η σημ. καὶ Βυζαντ. Πβ. Πεντάτευχ. (ἐκδ. D. C. Hesseling) Γένεσ. 42,21 «Καὶ ἔκαμαν ἔτσι τὰ παιδιὰ τοῦ 'Ισραὲλ καὶ ἔδωσεν αὐτῶν ὁ 'Ιωσὲφ ἀμάξια διὰ στόμα τοῦ Φαρό». 19) Τίθεται ἀντὶ τῆς ἀντων. α ὕ τ ὁ ς Κρήτ.: Εἶδα νὰ τὸ κάμω γιὰ κοπέλι δὲ γατέω, οὐλὴ μέρα γυρίζει 'ς τὰ ρυάκια. 20) 'Ὡς τελικὸς σύνδ. μετὰ τοῦ ν ἂ καὶ ὑποτακτ. εἰσάγει τελικὰς προτ. καὶ ἐπιτείνει τὴν ἐννοίαν των κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) Καππ. ('Αξ. Γούρτον. Συνασσ.) Τσακων.: 'Ηρθα νὰ σὲ πάρω γιὰ νὰ πᾶμε 'ς τὸ θέατρο. 'Ηρθε γιὰ νὰ τὰ ποῦμε - γιὰ νὰ μιλήσουμε - γιὰ νὰ φᾶμε. Πάω γιὰ ν' ἀκούσω - γιὰ νὰ ἰδῶ - γιὰ νὰ σπονδάσω - γιὰ νὰ χαζέψω κ.τ.τ. κοιν. Τό 'πε 'ς τὰ ψέματα γιὰ νὰ σὲ δοκιμάσῃ (διὰ νὰ ἴδῃ τὰς ἀντιδράσεις σου) Πελοπν. (Γαργαλ.) Τό 'καμι γιὰ νὰ τοῦνι πειράξ' Σκόπ. 'Ηρτεν τὸ βασιλόπουλο γιὰ νὰ τὴν πάρ' Συνασσ. Πῆγε γιὰ νὰ σκοτώδ' τὰ κλέφτε Γούρτον. Εἶχε σιτάρι γιὰ νὰ πουληθῇ Πελοπν. (Μεσσσην.) Ψόματα σοῦ τὸ μῆνυσα πῶς θὰ πάω 'ς τὰ 'λιωμαζώματα, 'ιὰ νὰ περάσῃς ἀποπὰ Νάξ. 'Ιὰ νὰ πᾶς 'ς τοῦν δάσκαλον δὰ πάρ'ς τοῦν σουκάξ' ἴδα 'πάν' Μακεδ. (Καταφύγ.) 'Ηρτα γιὰ νὰ τὰ ποῦμ'να Προπ. ('Αρτάκ.) Γιὰ νὰ μὴ κάθωδαι, θὰ τῶ γάμη καῖκι Κίμωλ. 'Εμπᾶτσε τ' ἂν τσέα γιὰ νὰ κιούνη



(ἐμπῆκε εἰς τὸ σπῖτι γιά νά κοιμηθῇ) Τσακων. || Παροιμ. φρ. Τρῶς γιά νά ζῆς ἢ ζῆς γιά νά τρῶς; (πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους μόνον διὰ τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις) κοιν. || Παροιμ.

Γιά σέ τὰ λέω, πεθερά, γιά νά τ' ἀκούῃ ἡ νύφη
(ἐπὶ ἐμμέσων συμβουλῶν ἢ παρατηρήσεων) κοιν.

Φύλαξέ με, ὅταν μ' εὖρης, | γιά νά μ' ἔχης, ὅταν θέλῃς
(ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς ἀποταμιεύσεως) πολλαχ.

Λίγα λόγια καὶ δεμένα, | γιά νά τὰ 'χῆς κερδισμένα
(ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ λακωνικῶς ὁμιλεῖν) πολλαχ. || Γνωμ. Μή-
τε λαγὸς νά κατοικήσῃ τὸ Γενάρη, γιά νά γένῃ τὸ σιτάρι
(ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν βροχῶν) Πελοπν. (Ξεχώρ.) || Αἰνιγμ.

'Εγὼ γιατί σ' ἀγόρασα κ' ἔδωκα τὰ λεφτά μου;
Γιά νά σέ βάλω ἀνάσκελα νά κάνω τὴ δουλειά μου
(ἡ σκάφη) Πελοπν. (Γαργαλ.) κ.ά. || "Ἀσμ.

'Αλλάργο μὲ 'ξορίσανε ὀγιά νά σοῦ ξεχάσω,
καλλιὰ νά φάω βαλλωθιά παρὰ νά τὸ λογιάσω
Κρήτ.

'Σ τὴ φυλακὴ μ' ἐβάλανε ὀγιά ν' ἀδυναμίσω,
μὰ 'γὼ γιά σένα, Μαριγώ, σὰ ρόδο θά ν' ἀνθίσω
αὐτόθι.

Δὲν ἔχ' ἀχείλη νά τὸ πῶ, γλῶσσα νά τὸ μιλήσω,
δὲν ἔχω χιροπάλαμο διὰ νά σοῦ τότε δείξω

Σκύρ. || Ποίημ.

Λίγα μάτια, λίγα στόματα
θὰ σᾶς μείνουνε ἀνοιχτά,
γιά νά κλαύσετε τὰ σώματα
'ποὺ θὲ νά βρῇ ἡ συμφορὰ

Δ. Σολωμ. 8

'Αλλ' ἂν τὸ δάκρυ ὥς πότισμα
ζητάει γιά νά 'βγῇ ἐκεῖνο (τὸ λουλούδι),
ποτάμι δάκρυα χύνω

Γ. Μαρκορ., Μικρὰ ταξίδ., 143. 'Η σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Γαδάρ. διήγ. στ. 83-84 (ἐκδ. Wagner σ. 126) «'Ὅντα τὸν πάρουν ἄρχοντες γιά νά περιδιαβάσουν, | τὰ ὄρη ὅλα τρίβονται, τὰ δάση συντρομάσουν» καὶ Μαχαιρ. 1,10 (ἐκδ. R. Dawkins) «'Ὁ Θεὸς ἐσφάλισεν τὰ ματία τους καὶ δὲν τὸν εἶδασιν, γιά ν' ἀποσκεπαστοῦσιν». 21) 'Ὡς αἰτιολογικὸς σύνδ. μετὰ τοῦ ν ἂ καὶ ὑποτακτ. εἰσάγει αἰτιολογικὰς προτ. κοιν.: Γιά νά περπατᾷς ξυπόλυτος, πάτησες τὰ γυαλιά. Γιά νά μὴ μ' ἀκούς, νά τί παθαίνεις! Γιά νά κάνῃς τὸν ἔξυπνο, τὴν πάτησες (= σὲ ξεγέλασαν). Γιά νά μὴ ντύνεσαι καλά, εἶσαι πάντα κρυωμένος κοιν. Γιά νά πετᾷς τίς κουβέντες σου ἀσυλλόγιστα, κάμνεις ἓνα σωρὸ γκάφες Λεξ. Πρω. Γιά νά βοσκᾷς 'ς τίς βρῶμες (ὁ κέφαλος), τὸν λογαριάζουν ψάρι παρακατιανὸ θαλασσινοὶ καὶ ἀνήξεροι Κ. Μπαστ., 'Αλιευτ., 30 Γιά νά σ' ἀκούσω σέβανε, πᾶν χανταβούλι (ἐπειδὴ ἡκολούθησα τὰς συμβουλὰς σου, κατεστράφη) Πελοπν. (Γαργαλ.) Γιά ν' ἀκούσ' τὸν ἀδιόφο τ'ς, πάει χαμέν' Εὔβ. ('Ακρ.) Γιά νά νταραβιρίζιτι οὐλοένα μὴ τ'ς κλέφτις, τὸν πήρανε γιά κλέφτ' Λυκ. (Λιβύσσ.) Εὐτοῦ γιά νά 'χῇ φῶς, θά 'χῇ καὶ ἀνθρώπους Χίος (Καρδάμ.) 'Ιὰ νά μοῦ πῆς πῶς θά 'ρθῇς, δὲν ἤβγηκα ὅξω Νάξ. Καὶ τὴν ἐκομματιάσανε τὴν κακομοίρα, γιά νά 'ναι γλωσσου καὶ ἀποτσιπωμένη (= ἀνίσχυντος· ἐκ παραμυθ.) Μῆλ. || Παροιμ. Γιά νά μὴ φάῃ ὁ γάττος τὸ ψωμί, τρώει ὁ ποντικὸς τὰ ροῦχα (ἐπὶ τῶν ζημιουμένων σοβαρῶς ἔνεκα παραλόγου φειδοῦς) πολλαχ. Γιά νά φυλάξῃ

τὸ πολὺ, χάνει καὶ τὸ λίγο (ἐπὶ πλεονεκτῶν) πολλαχ. || "Ἀσμ.

Γιά νά γελῶ καὶ νά μιλῶ ἀπὸ μικρὸς μ' ἐσένα,
μπερδεύτηκα 'ς τὰ δίχτυα σου καὶ ἀλλοίμον' ἀπ' τ' ἐμένα

"Ηπ. 'Η σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Διγεν. 'Ακρίτ. (ἐκδ. Δ. Πασχάλ.) εἰς Λαογρ. 9 (1926), 332 «καὶ κὰν ἀπὸ λόγου σας δὲν τὸ μετράτε, πῶς ἐσεῖς διὰ νά φοβᾶσθε τὴν κατάραν τῆς μητρὸς σας, μοναχοὶ ἐκατατολμήσετε καὶ ἐσέβητε εἰς μυριάδας φουσαῖτα». Συνών. ἐ π ε ι δ ῇ.

Β) Εἰς τὰ λογίαις προελεύσεως σύνθετα ἢ πρόθ. διὰ διατηρήθη καὶ δὲν ἐτράπη εἰς γιά, σημκίνει δὲ
1) Χωρισμὸν: διαιρῶ, διακόπτω, διαλέγω, διαλογίζομαι, διαλύω, διασταυρώνω 2) Διανομὴν: διαμοιράζω 3) Δίοδον ἢ διάβασιν: διαβαίνω, διέρχομαι, διασκελίζω 4) Διασκορπισμὸν: διασπαθίζω, διασπείρω, διαχέω 5) Διαφοράν, ἀσυμφωνίαν: διαφέρω, διαφορά, διαφωνῶ, διαφωνία 6) "Αμιλλαν ἢ ἐναντιότητά: διαγωνίζομαι, διαγωνισμός, διαπληκτίζομαι, διαμάχη 7) 'Υπεροχήν: διακρίνομαι, διάκριση, διαπρέπω, διάσημος, διαφεντεύω 8) 'Επιτείνει τὴν σημ. τοῦ β' συνθετ.: διαβιῶ, διαλάμπω, διαλαλῶ, διαπλέω, διασπείρω, διάσπαρτος, διαστρεβλώνω, διαστρέφω, διαφθείρω 9) Μειώνει, ἀμβλύνει τὴν σημ. τοῦ β' συνθετ.: διαφαίνομαι (μόλις φαίνομαι), διάλενκος, διάχρονος 10) 'Επιστροφὴν: γιανέρον, διαγέρον.

γιά μὲρ. παρακλυσμ. (Π), κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) Πόντ. ('Ιμερ. Κερασ. "Οφ. Τραπ.) Τσακων. ζιά Κρήτ. 'ιά Θεσσ. ('Αργιθ. Κρανν. Κρυόβρ.) Κάρπ. Κῶς Μακεδ. ('Ανω Κώμ. Βέρ. Δάφν. Θεσσαλον. Καταφύγ. Κοζ. Χαλκιδ.) Μ. 'Ασία (Κυδων.) Νάξ. ('Απύρανθ. Φιλότ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. κ.ά.) 'εἰ Θεσσ. ἄγρια Κύπρ. ἀιά Στερελλ. (Καρπεν.) ζἰ Φολέγ. 'ἰ Κύθν. Κύπρ.

'Εκ τοῦ ἀρχ. μορ. ε ἰ α. Βλ. Κορ. "Ατ. 1,295-296 καὶ Γ'. Χατζιδ. εἰς 'Αθηνᾶν 1(1889), 334-335, 504 καὶ ΜΝΕ 2, 144 καὶ Γλωσσολ. 'Ερευν. 1,347.

1) Δηλώνει προτροπὴν καὶ ἐκφέρεται μὲ προστ. κοιν. καὶ Πόντ. ('Ιμερ. Κερασ. "Οφ. Τραπ.) Τσακων.: Γιά ἔλα ἐδῶ. Γιά σήκωσε τὸ τραπέζι ἀποδῶ. Γιά τραγουδήσέ μας κοιν. Γιά ἀντισήκωσε τὰ στρίποδα τοῦ κρεβατιοῦ, νά στρώσω ἀπουκάτου τὴν τάπητα Πελοπν. (Γαργαλ.) Γιά κάτσε κάτω τώρα Πελοπν. (Φιγάλ.) Γιά στάσου νά ἰδῶ Σκόπ. Γιά βάλε μὴ τοῦ νοῦ σ' πῶς μιγάλουσαν αὐτὰ τὰ πιδιά μέσ' 'ς τὴν ἀρφάνια Στερελλ. (Φθιώτ.) Γιά ἄς πάω νά 'δῶ κ' ἐγὼ Θήρ. 'Ιὰ νά φύγ'ς ἀπουδῶ Μακεδ. (Καταφύγ.) Γιά πέ μ' ἀτο (=γιά πές μου το) Τραπ. Γιά 'λα νά πάρῃς τὴ γούπα νά πῆς Κύθηρ. Μὲ μιὰ βέτρα ματσαρίστηκα χτῆς καὶ 'ιά ξάνοιε πῶς μανρίζει ὁ δάχτυλάς μου! (ματσαρίστηκα = κτυπήθηκα) Νάξ. ('Απύρανθ.) || Φρ. Ζὰ πῆζαινε! (= φύγε) Φολέγ. Συνών. Φρ. τ σ α κ ἰ σ ο ν, δ ἰ ν ε τ ο υ || Παροιμ. Γιά νά φέξῃ καὶ νά δοῦμε (ἐπὶ ἀδήλου ἐκβάσεως τῶν πραγμάτων) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.² 46,52.

Γιά καὶ οὐ (τάδις) ἀποντέρα | βράγα-βρούγα τὴ μαχαίρα
(ἐπὶ ἀνθρώπου ἀτημελήτου) "Ηπ. ('Ιωάνν.) || "Ἀσμ.

Γιά 'δὲς ἡ μοῖρα καθενὴς πῶς εἶναι μοιρασμένη,
νά φεύγῃ ἀπὸ τὸ σπῖτι της καὶ σ' ἄλλο νά πηγαίνει
Πελοπν. (Καρυόπ.)

Γιά ἰδέ 'τηνε τὴ βέρδικα | πῶς πορπατεῖ λεβέδικα!
(πορπατεῖ = περπατεῖ) Κρήτ.

